

Jak se dařilo české demokracii v roce 2023?

LEDEN — PROSINEC 2023

Obrana, bezpečnost a zahraniční věci

- Nadále pokračuje vojenská podpora Ukrajiny a částečná systematizace podpory uprchlíků.
- Byla přijata nová Bezpečnostní strategie ČR a Obranná strategie ČR, ve kterých je Rusko uvedeno jako hrozba a Čína jako systémová výzva pro Česko a euroatlantickou bezpečnost.
- Vláda veřejnosti dostatečně nekomunikuje přínosy členství v EU, NATO a OSN, ani možná rizika plynoucí z oslabování těchto struktur.

Ústavní systém, státní zastupitelství a soudnictví

- Novela zákona o státním zastupitelství prošla ke konci roku Ústavně právním výborem a druhým čtením v dobré kvalitě (v platnost vstoupila v březnu 2024).
- Ministr spravedlnosti Pavel Blažek se nadále pohybuje na hraně svých kompetencí ve vztahu k justici.
- Panuje obava z nedostatečného odměňování středního personálu na soudech a státních zastupitelstvích.
- Nejvyšší soud nemá ambici sjednocovat judikaturu. Existují propastné rozdíly v judikatuře obdobných případů u různých krajských soudů.

Sociální práva

- Proces přípravy Zákona o podpoře v bydlení je příkladem dobré praxe přípravy legislativy a může po letech přispět k prevenci a řešení bytové nouze.
- Stávka škol ukázala na chybějící dialog mezi vedením rezortu školství a školskými asociacemi.
- Navrhované změny u exekucí a insolvenčí hrozí prohlubováním sociálních problémů.
- Náklady na bydlení výrazně zatěžují čtvrtinu všech domácností.

Politická a občanská práva

- Vláda ustupuje od represivního boje s dezinformacemi k proaktivním krokům, včetně budování systému strategické komunikace.
- Policie ČR je dlouhodobě netransparentní v informování o využívání moderních technologií ve své práci.
- Stát přehlíží potřeby digitálně vyloučených občanů, což může vést ke zvyšování sociálního napětí s řadou politických důsledků.
- Mnohé úřady se ohledně přístupu k informacím soudí i tehdy, když je zřejmé, že soud prohrají.
- Existuje právní nejistota ve výkladu trestného činu podpory a propagace terorismu – trest vězení hrozí i za méně společensky škodlivé projevy.

Veřejná správa

- Státní správa se postupně digitalizuje; pozitivní je spuštění Digitální informační agentury a příprava digitálních produktů pro občany.
- Byl přijat nový etický kodex pro státní službu a novela zákona o státní službě, která lépe odděluje státní správu od politického vedení.
- Přetrvává politizace státní správy a nedostatečná spolupráce mezi resorty.
- Důvěra občanů ve veřejnou správu je výrazně pod průměrem OECD, což podkopává její legitimitu a souvisí s nedostatečnou participací.
- Rozhodování státní správy není dostatečně podložené daty a znatlostmi a přetrvává nedostatečné strategické a politické směřování.

Média

- Rady veřejnoprávních médií už nejsou pod přímým vlivem pouze jednoho orgánu (Poslanecké sněmovny) a nelze je odvolat jako celek.
- Veřejnoprávní média čelí dlouhodobým problémům v oblasti financování.
- Česká média nejsou přístupná občanům se specifickými potřebami.
- Stát ignoruje špatnou ekonomickou situaci (zejména lokálních) médií a aktuálně v tomto směru nehledá žádné řešení.
- Online média nejsou v České republice legislativně ukotvena.

Podmínky pro občanskou společnost

- Vznikají návrhy na systémovou změnu financování neziskových organizací.
- Státní správě se v konkrétních případech daří zapojovat a využívat expertízu ze strany občanské společnosti.
- Řadu sociálních, preventivních i vzdělávacích služeb NNO ohrožují chybějící finance z evropských fondů a změny ve spolufinancování.
- V oblasti participace občanů a stakeholderů Česko postrádá institucionalizované procesy na základě jednotné definice a vize pro participaci i oporu v regulačním rámci.

Veřejné mínění a proměny nálad ve společnosti

- Rozhodně nebo spíše spokojených se životem je u nás 82 % lidí, což je jedna z nejvyšších hodnot od počátku 90. let.
- Poklesly obavy lidí z růstu cen a stouplo subjektivně vnímané finanční zdraví domácností.
- Podpora pro setrvání ukrajinských uprchlíků u nás neklesá.
- Procházíme obdobím hluboké skepse vůči všeobecnému směřování naší země.
- Nůžky mezi spokojeností s osobním životem a ne spokojeností s věcmi veřejnými jsou rekordně rozevřeny.

Jak jsme hodnotili?

ČR je v EU lídrem. Nejsou přítomny žádné významné hrozby nebo podstatné nedostatky.

ČR je v EU lepším průměrem. Hrozby jsou snadno odstranitelné nebo se pro ně hledá řešení.

ČR je v EU průměrná. Jsou přítomné netriviální nedostatky a stát má obtíže pro ně najít řešení. Hrozí složité napravitelné zhoršení.

ČR je v EU podprůměrná. Jsou přítomné významné, strukturální nedostatky, jejichž zhoršení hrozí podlomením základních pilířů demokratického právního státu.

ČR je v EU na chvostu. Jsou přítomné zásadní strukturální nedostatky, které bezprostředně ohrožují základní principy demokratického právního státu. Nedojde-li k okamžité nápravě, hrozí jejich dlouhodobé a obtížné napravitelné podlomení.